

ایران

جمهوری اسلامی ایران

رئیس کشور: آیت الله سید علی خامنه‌ای (رهبر جمهوری اسلامی ایران)

رئیس دولت: حسن روحانی (رئیس جمهور)

مقامات حق آزادی بیان، تشکل و تجمعات را به شدت محدود و روزنامه‌نگاران، مدافعان حقوق بشر، فعالان سندیکایی و منتقدان دیگر را بر اساس اتهامات مبهم دستگیر و زندانی کردند. شکنجه و بدرفتاری‌های دیگر مرسوم و مرتکبان آن از مجازات مصون بودند. وضعیت زندان‌ها نامساعد و بغرنج بود. دادرسی‌های ناعادلانه از جمله در پرونده‌هایی که منتهی به صدور حکم اعدام شدند، همچنان فراگیر بود. زنان و اقلیت‌های مذهبی و اتمیکی در قانون و در عمل با تبعیض گسترده روبرو بودند. مسؤولان مجازات‌های بیرحمانه از جمله کور کردن چشم، قطع عضو و شلاق را اجرا کردند. دادگاه‌ها مجازات اعدام را برای طیف وسیعی از جرایم صادر کردند و زندانیان زیادی از جمله حداقل چهار کودک-مجرم اعدام شدند.

پیشینه

مذاکرات بین ایران و پنج عضو دائمی شورای امنیت سازمان ملل به علاوه آلمان در ماه ژوئیه به انعقاد موافقت‌نامه‌ای انجامید که بر اساس آن ایران متعهد به محدود کردن برنامه توسعه هسته‌ای خود در ازای رفع تحریم‌های بین‌المللی شد.

در ماه مارس، شورای حقوق بشر سازمان ملل مأموریت گزارشگر ویژه سازمان ملل در مورد وضعیت حقوق بشر در ایران را تمدید کرد؛ مقامات ایران همچنان از دادن اجازه ورود او به ایران و فراهم کردن امکان دسترسی گزارشگران ویژه دیگر سازمان ملل به کشور سر باز زدند. شورای حقوق بشر همچنین نتایج دور دوم بررسی ادواری جهانی وضعیت حقوق بشر در ایران را تصویب کرد. ایران ۱۳۰ توصیه و بخش‌هایی از ۵۹ توصیه دیگر را پذیرفت و ۱۰۲ توصیه را رد کرد. توصیه‌های مربوط به تصویب کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارها و مجازات‌های بیرحمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز (CAT) و کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW) از جمله توصیه‌های رد شده بودند. مقامات همچنین توصیه که از ایران می‌خواست به استفاده از مجازات اعدام علیه اشخاصی که در زمان ارتکاب جرم زیر ۱۸ سال بودند، پایان دهد را رد کردند.

آزادی بیان، تشکل و تجمعات

مسؤولان به اعمال محدودیت‌های شدید در زمینه حق آزادی بیان، تشکل و تجمعات ادامه دادند. آن‌ها فیسبوک، توئیتر و دیگر وبسایت‌های شبکه‌های اجتماعی را فیلتر و رسانه‌هایی، از جمله ماهنامه زنان، را تعطیل یا توقیف کردند و روی

برنامه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای خارجی پارازیت فرستادند. آن‌ها همچنین به دستگیری و بازداشت روزنامه‌نگاران و منتقدان اینترنتی و دیگر منتقدان و سرکوب اعتراضات مسالمت‌آمیز ادامه دادند.

در ماه اوت، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، اجرای فاز دوم «فیلترینگ هوشمند» وبسایت‌هایی که به عقیده مسؤولین دارای پیامدهای مضر اجتماعی هستند را با همکاری یک شرکت خارجی اعلام کرد. مسؤولان به تلاش برای ایجاد «اینترنت ملی» که می‌تواند برای ایجاد موانع بیشتر در دسترسی به اطلاعات از طریق اینترنت استفاده شود، ادامه دادند و اشخاصی را که از شبکه‌های اجتماعی برای ابراز مخالفت استفاده می‌کردند، دستگیر کرده و مورد پیگرد قضایی قرار دادند.^۱ در ماه ژوئن، سخنگوی قوه قضاییه اعلام کرد که مسؤولان پنج نفر را به علت فعالیت‌های «ضد انقلابی» در شبکه‌های اجتماعی و پنج نفر دیگر را به علت «اقدامات منافی عفت و فحشا گونه در فضای مجازی» دستگیر کرده‌اند.

حبس خانگی رهبران مخالفان، میرحسین موسوی، زهرا رهنورد و مهدی کروبی بدون اتهام یا محاکمه ادامه یافت. ده‌ها زندانی عقیدتی، از جمله روزنامه‌نگاران، هنرمندان، نویسندگان، وکلای دادگستری، فعالان سندیکایی، دانشجویان، فعالان حقوق زنان و حقوق اقلیت‌ها و مدافعان حقوق بشر تنها به خاطر استفاده مسالمت‌آمیز از حقوق خود بازداشت شدند یا دوران محکومیت خود را در زندان سپری کردند.

طبق قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲، دادگاه‌ها در پرونده‌هایی که جرائم ارتكابی بیش از سه جرم باشد، مجازات هر یک را می‌بایست بیش از حداکثر مجازات مقرر قانونی مشروط به اینکه از حداکثر به اضافه نصف آن تجاوز نکند، تعیین بنمایند اما در چنین مواردی فرد محکوم فقط مجازات اشد را تحمل می‌کند. این قانون در عمل منجر به روندی شد که بر اساس آن مسؤولان چندین اتهام ساختگی علیه افراد اقامه کردند تا از صدور احکام طولانی زندان اطمینان حاصل کنند.^۲

مسؤولان به سرکوب اعتراض‌های مسالمت‌آمیز ادامه دادند. در روز ۲۲ ژوئیه، نیروی انتظامی به‌طور موقت ده‌ها تن از معلمان معترضی را که در تهران، پایتخت کشور، مقابل مجلس گرد آمده بودند دستگیر و هزاران معلم دیگر را متفرق کرد. این معلمان به آزار و اذیت معلمان مشارکت‌کننده در فعالیت‌های سندیکایی اعتراض داشتند و خواهان آزادی فعالان سرشناس سندیکایی، از جمله اسماعیل عبدی - که هنوز در زندان است - بودند.^۳

شکنجه و بدرفتاری‌های دیگر

بازداشت‌شدگان و زندانیان همچنان از رواج شکنجه و بدرفتاری‌های دیگر، به‌ویژه طی تحقیقات مقدماتی و غالباً به قصد اجبار به «اعتراف» یا جمع‌آوری دیگر ادله اثبات جرم، خبر دادند.

قانون آئین دادرسی کیفری جدید که در ماه ژوئن لازم‌الاجرا شد، در بردارنده برخی تضمین‌های دادرسی منصفانه، از جمله ثبت مرکزی الکترونیکی بازداشت‌شدگان در هر استان است. با این وجود، این قانون مکانیسم‌های حمایتی کافی علیه شکنجه ایجاد نکرده و در سازگار کردن قوانین ایران با موازین و قوانین بین‌المللی ناموفق بوده است. این قانون حق دسترسی اشخاص به وکیل مستقل از لحظه دستگیری، که از ارکان جلوگیری از شکنجه و بدرفتاری‌های دیگر محسوب

می شود، را به درستی تضمین نمی کند. به علاوه در قوانین ایران، شکنجه به عنوان جرمی مشخص تعریف نشده و قانون جدید نیز مقررات مجزا و دقیقی برای انجام تحقیق درباره ادعای شکنجه تعیین نکرده است. با وجود این که این قانون دادگاهها را از استناد به اظهارات دریافت شده زیر شکنجه به عنوان مدرک منع می کند، این منع تنها با عباراتی کلی بیان شده و قانون هیچ مقررات مشروحه برای تشخیص اختیاری بودن اظهارات متهم وضع نکرده است.

بازداشت شدگان و محکومین زندانی از مراقبت های کافی پزشکی برخوردار نبودند؛ در برخی موارد، مسؤولان برای تنبیه زندانیان داروهای تجویز شده را از آنها دریغ کردند یا از پذیرش توصیه پزشکان برای بستری شدن زندانیان به منظور درمان خودداری کردند.^۴ مسؤولان همچنین بازداشت شدگان و زندانیان را اغلب در حبس انفرادی طولانی مدت نگه داشتند که از مصادیق شکنجه یا بدرفتاری های دیگر محسوب می شود.

زندانیان در زندان هایی پرازدحام و شرایطی غیربهداشتی و با غذای ناکافی و در گرما یا سرمای شدید نگهداری شدند. این وضعیت در زندان های دیزل آباد کرمانشاه، عادل آباد شیراز، قرچک ورامین و وکیل آباد مشهد برقرار بود. به گفته بعضی از زندانیان سابق، در زندان مرکزی تبریز، در حدود ۷۰۰ تا ۸۰۰ زندانی در شرایطی با تهویه نامناسب و سلول های غیربهداشتی و فقط ۱۰ توالت به سر می بردند. مسؤولان اغلب مقررات آیین نامه زندانها در رابطه با تفکیک متهمین و محکومین در بندهای جداگانه را نادیده گرفتند. این وضعیت به اعتصاب غذای بعضی از زندانیان سیاسی و عقیدتی انجامید. مرگ دست کم یک زندانی عقیدتی به نام شاهرخ زمانی گزارش شد که احتمالاً می توان به شرایط بد زندان و مراقبت های ناکافی پزشکی نسبت داد.

مجازات های بیرحمانه، غیر انسانی یا تحقیر آمیز

دادگاهها به صدور مجازات های ناقض مقررات بین المللی در رابطه با منع شکنجه و دیگر مجازات های بیرحمانه، غیر انسانی یا تحقیر آمیز ادامه دادند و مسؤولان نیز آنها را اجرا کردند. این مجازات ها، که شامل شلاق زدن، کور کردن و قطع عضو بود، گاهی در ملاً عام به اجرا درآمد. در تاریخ ۳ مارس، مسؤولان در کرج چشم چپ مردی را که به خاطر اسیدپاشی به صورت مردی دیگر به قصاص محکوم شده بود، به عمد کور کردند. او محکوم به قصاص چشم راست نیز شده بود. مسؤولان اجرای حکم زندانی دیگری که محکوم به قصاص چشم و لاله گوش شده بود را در همان روز به تعویق انداختند.^۵

در روز ۲۸ ژوئن، مسؤولان در زندان مرکزی مشهد، در استان خراسان، چهار انگشت دست راست دو مرد محکوم به سرقت راه، گویا بدون استفاده از داروی بیهوشی، قطع کردند.^۶

حکم های شلاق نیز اجرا شدند. در ماه ژوئن، معاون دادستان عمومی در شیراز اعلام کرد که در ماه رمضان، ۵۰۰ تن به خاطر روزه خواری در انظار عمومی دستگیر و ۴۸۰ تن از آنها ظرف ۲۴ ساعت محاکمه و محکوم شده اند. دفتر اجرای احکام حکم شلاق را در مورد اغلب آنها اجرا کرد. بنا به گزارشها، تعدادی از این احکام شلاق در ملاً عام اجرا شد.

محاکمه‌های ناعادلانه

بسیاری از دادرسی‌ها، از جمله آن‌هایی که منتهی به صدور مجازات اعدام شدند، به شدت ناعادلانه بودند. متهمان اغلب پیش از محاکمه هفته‌ها یا ماه‌ها بدون هیچ دسترسی یا با دسترسی محدود به وکیل و خانواده، در بازداشت به سر می‌بردند و وادار به نوشتن یا امضای «اعتراف» می‌شدند. این «اعترافات» سپس در محاکمه‌هایی ناعادلانه به عنوان مدرک اصلی علیه آن‌ها به کار می‌رفت. قضات به‌طور کلی ادعاهای متهمان درباره شکنجه و بدرفتاری‌های دیگر در طول بازداشت پیش از محاکمه را، بدون صدور دستور تحقیق، نادیده گرفتند.

پس از سال‌ها بررسی، قانون جدید آئین دادرسی کیفری در ماه ژوئن لازم‌الاجرا شد. این قانون پیشرفت‌هایی همچون برقراری مقرراتی دقیق‌تر در رابطه با بازجویی و الزام به مطلع ساختن بازداشت‌شدگان از حقوقشان در ابتدای دستگیری در بر دارد. با این وجود اصلاحاتی که فقط چند روز پیش از موعد لازم‌الاجرا شدن این قانون مورد تأیید قرار گرفت، آن را به شدت تضعیف کرده است. از جمله این اصلاحات محدود کردن حق بازداشت‌شدگان پرونده‌های امنیت ملی در داشتن وکیل انتخابی خود طی مرحله اغلب طولانی تحقیقات مقدماتی است؛ این متهمان تنها می‌توانند وکیل خود را از میان وکلای مورد تأیید رئیس قوه قضاییه انتخاب کنند. این قانون همین محدودیت را در مورد افراد متهم به جرائم سازمان یافته - که می‌توانند مشمول مجازات اعدام، حبس ابد یا قطع عضو شوند - نیز برقرار کرده است.^۷ یکی از مسؤولان ارشد قوه قضاییه در واکنش به انتقادات از این اصلاحات، گفت: «مسئله این است که در بین وکلا افرادی هستند که ممکن است مشکل ساز باشند.» به نظر می‌رسد در بعضی از موارد، دادگاه‌ها حق متهمان برای داشتن وکیل انتخابی خود در مرحله محاکمه را نیز محدود کردند.

دادگاه‌های ویژه، از جمله دادگاه ویژه روحانیت که ماهیت آن اساساً فراقانونی است و دادگاه‌های انقلاب به کار خود بدون رعایت موازین دادرسی‌های عادلانه ادامه دادند. قوه قضاییه از استقلال برخوردار نبود و دادگاه‌ها همچنان برای محکوم کردن متهمان و صدور مجازات‌های سنگین، در معرض فشار نهادهای امنیتی، مانند وزارت اطلاعات و سپاه پاسداران، قرار داشتند.^۸

آزادی مذهب و اعتقاد

پیروان اقلیت‌های مذهبی، از جمله بهائیان، دراویش، یارسان (اهل حق)، نوکیشان مسیحی که از اسلام به مسیحیت گرویده‌اند، مسلمانان اهل سنت و مسلمانان شیعه که سنی می‌شدند در هنگام استخدام با تبعیض و در دسترسی به آموزش و آزادی عمل به دین خود با محدودیت روبرو بودند. گزارشی‌هایی از دستگیری و زندانی شدن ده‌ها بهائی، نوکیش مسیحی و پیروان اقلیت‌های مذهبی دیگر، از جمله به‌خاطر تدریس به دانشجویان بهائی که همچنان از دسترسی به آموزش عالی محروم هستند، منتشر شد.

مسؤولان به ویران کردن اماکن مقدس بهائیان، سنی‌ها و دراویش، از جمله گورستان‌ها و مراکز عبادت آن‌ها، ادامه دادند.

در ماه اوت، شعبه ۲۶ دادگاه انقلاب در تهران محمد علی طاهری را به اتهام «افساد فی الارض» به‌خاطر تدوین نظریه‌ای عرفانی و تشکیل گروهی به نام عرفان حلقه مجرم دانست و او را به اعدام محکوم کرد. او پیش از آن در سال ۲۰۱۱ به

اتهام «توهین به مقدسات اسلامی» حکم پنج سال زندان، ۷۴ ضربه شلاق و جریمه نقدی دریافت کرده بود.^۹ در طول سال حکم‌های زندان علیه چند تن از پیروان او نیز صادر شد. در ماه دسامبر، دیوان عالی کشور حکم محمد علی طاهری را به علت عدم تحقق و احراز عنوان افساد فی الارض و تحقیقات ناقص نقض کرد و پرونده را جهت رسیدگی مجدد به دادگاه صادرکننده رای بازگرداند.

تبعیض – اقلیت‌های اَتنیکی

اقلیت‌های اَتنیکی در ایران، از جمله عرب‌های اهوازی، ترک‌های آذربایجانی، بلوچ‌ها، کردها و ترکمن‌ها، همچنان از تبعیض نظام‌مند مسؤولان دولتی، به‌ویژه در زمینه‌های اشتغال، مسکن، دستیابی به منصب‌های سیاسی و استفاده از حقوق فرهنگی، مدنی و سیاسی خبر دادند. این گروه‌ها هنوز نمی‌توانند از زبان خود برای تدریس در آموزش دبستانی استفاده کنند. اشخاصی که خواهان حقوق بیشتر فرهنگی و زبانی شدند با دستگیری، زندان و در بعضی موارد مجازات اعدام روبرو بودند.

نیروهای امنیتی اعتراض‌های اقلیت‌های اَتنیکی، از جمله عرب‌های اهوازی، ترک‌های آذربایجانی و کردها را سرکوب کردند. در ماه‌های مارس و آوریل، گزارش‌هایی منتشر شد که نشان می‌داد مسؤولان شمار زیادی را در مناطق عرب‌نشین استان خوزستان دستگیر کرده‌اند، از جمله پس از مسابقه فوتبال در ماه مارس که طی آن مردان جوان عرب پارچه‌نویسی را در همبستگی با یونس عساکره به نمایش گذاشتند؛ یونس عساکره، دستفروش عرب اهوازی بود که پس از آتش زدن خود در اعتراض به مسؤولان شهرداری در روز ۲۲ مارس درگذشت. او گویا به علت ناتوانی مالی از دریافت خدمات درمانی اضطراری محروم ماند. دستگیری‌ها در آستانه دهمین سالگرد تظاهرات عظیم ضد دولتی در خوزستان انجام شد. اعتراض‌های آوریل ۲۰۰۵ در پی انتشار نامه‌ای درباره برنامه دولت برای اجرای سیاست‌های کاهش جمعیت عرب‌ها در خوزستان رخ داده بود. بنا به گزارش‌ها، نیروی انتظامی طی اعتراض‌های اخیر مردان با پوشش لباس سنتی عربی را به طور مشخص مورد حمله، دستگیری و ضرب و جرح قرار داد.^{۱۰}

بنا به گزارش‌ها، در ماه نوامبر، پس از تظاهرات عمدتاً مسالمت‌آمیز در چندین شهر در اعتراض به برنامه‌ای تلویزیونی که ترک‌های آذربایجانی آن‌را توهین‌آمیز تلقی کردند، چندین فرد متعلق به گروه اَتنیکی ترک‌های آذربایجانی، دستگیر شدند.

همچنین بنا به گزارش‌ها، روز ۷ ماه مه، پلیس ضدشورش با توسل بیش از حد یا غیرضروری به زور اقدام به متفرق کردن تظاهرکنندگان در مهاباد، شهری با جمعیت زیادی از اقلیت اَتنیکی کرد در استان آذربایجان غربی، کرد. مردم پس از درگذشت زنی کرد در شرایطی نامعلوم به اعتراض پرداخته بودند.

حقوق زنان

زنان همچنان با تبعیض در عمل و در قانون، به ویژه در قوانین کیفری و خانواده، روبرو بودند. به علاوه دختران و زنان با مشکلات جدیدی در زمینه حقوق جنسی و باروری روبرو شدند. مجلس چندین طرح را که در صورت قانونی شدن به تضعیف بیشتر حقوق زنان خواهد انجامید، مورد بحث قرار داد، از جمله طرح افزایش نرخ باروری و پیشگیری از کاهش رشد جمعیت کشور که مانع دسترسی به اطلاعات درباره پیشگیری از بارداری خواهد شد و عقیم‌سازی داوطلبانه را ممنوع

خواهد کرد. کلیات یک طرح دیگر با عنوان طرح جامع جمعیت و تعالی خانواده در تاریخ ۲ نوامبر در مجلس تصویب شد. این طرح، در صورت تصویب نهایی، موسسات خصوصی و دولتی را در استخدام کارکنان ملزم به رعایت اولویت‌بندی زیر می‌کند: مردان صاحب فرزند، مردان متأهل بدون فرزند و زنان متأهل دارای فرزند. از دیگر خطرات این طرح دامن زدن به نگرش‌هایی است که خشونت خانوادگی را یک «امر خصوصی» می‌دانند.

با استمرار سیاست لغو برنامه دولتی تنظیم خانواده که بودجه آن از سال ۲۰۱۲ قطع شده است، کاهش دسترسی زنان به امکانات مدرن پیشگیری از بارداری با هزینه قابل تأمین ادامه یافت.

زنان و دختر بچه‌ها همچنان از حمایت کافی علیه خشونت جنسی و خشونت‌های دیگر، از جمله ازدواج زودهنگام و اجباری، بی‌بهره ماندند. مسؤولان در تصویب قوانینی که این خشونت‌ها و اشکال دیگر خشونت مثل تجاوز در بستر زناشویی و خشونت خانگی را مورد جرم‌انگاری قرار دهد، هیچ اقدام عملی نکردند. قوانین حجاب اجباری نیز دست نیروی انتظامی و نیروهای شبه نظامی را برای آزار و اذیت و اعمال خشونت علیه زنان و دستگیری و بازداشت آنها باز گذاشت.

مسؤولان زیر فشار داخلی و بین‌المللی قرار گرفتند تا به زنان اجازه ورود به ورزشگاه آزادی در تهران برای تماشای مسابقه‌های بین‌المللی والیبال مردان را بدهند، اما با مخالفت گروه‌های فوق‌محافظه‌کار مثل انصار حزب الله، حذف زنان همچنان ادامه یافت.

مجازات اعدام

مسؤولان به استفاده گسترده از مجازات اعدام ادامه دادند و اعدام‌های بسیاری را از جمله در مورد کودک-مجرمان اجرا کردند. بعضی از اعدام‌ها در ملأ عام اجرا شد.

دادگاه‌ها مبادرت به صدور گسترده احکام اعدام کردند. این احکام در اغلب اوقات پس از محاکمه‌های ناعادلانه و به خاطر جرمی مثل جرایم مرتبط با مواد مخدر صادر شدند که بر اساس حقوق بین‌الملل اصلاً در زمره «سنگین‌ترین جرائم» مشمول مجازات اعدام قرار نمی‌گیرند. اکثر اشخاصی که در طول سال اعدام شدند به جرایم مرتبط با مواد مخدر محکوم شده بودند؛ باقی اعدام شدگان به اتهام قتل یا اتهاماتی مبهم مانند «محاربه» اعدام شدند.

بسیاری از زندانیان متهم به جرائم مستوجب اعدام در بازداشت، طی مرحله تحقیقات، از دسترسی به وکیل مدافع، محروم بودند. در قانون جدید آئین دادرسی کیفری، ماده ۳۲ قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب سال ۲۰۱۱ که طبق آن زندانیان محکوم به اعدام به علت جرائم مرتبط با مواد مخدر را از حق فرجام‌خواهی محروم می‌شدند، ملغی شد. با این حال همچنان روشن نیست که آیا زندانیانی که پیش از اجرایی شدن این قانون به اعدام محکوم شدند مجاز به فرجام‌خواهی هستند یا خیر.

در سال ۲۰۱۵ شمار زیادی از کودک-مجرمان همچنان در انتظار اعدام به سر بردند. چندین کودک-مجرم پس از پذیرش درخواست اعاده دادرسی‌شان از سوی دیوان عالی کشور و محاکمه مجدد بر اساس مقررات جدید ناظر به دادرسی‌های

کودکان در قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۲۰۱۳ (۱۳۹۲) بار دیگر به اعدام محکوم شدند. عفو بین‌الملل اعدام حداقل سه کودک-مجرم در طول سال را تأیید کرد: جواد صابری که در ۱۵ آوریل اعدام شد؛ صمد ذهابی که در ۵ اکتبر اعدام شد و فاطمه سالبهی که در ۱۳ اکتبر اعدام شد. گروه‌های حقوق بشری گزارش دادند که حداقل یک کودک-مجرم دیگر نیز به نام وزیر امرالدین، تبعه افغانستان، در ماه ژوئن یا ژوئیه، اعدام شد. در ماه فوریه، مسؤولان سامان نسیم را که در سال ۲۰۱۳ به‌خاطر ارتکاب جرمی در سن ۱۷ سالگی به اعدام محکوم شده بود، به مکانی نامعلوم منتقل کردند که منجر به نگرانی و اعتراض گسترده بین‌المللی نسبت به احتمال اعدام او شد. او پنج ماه در وضعیت ناپدید شدن قهری قرار داشت. مسؤولان سرانجام در ماه ژوئیه به او اجازه دادند که با خانواده‌اش تماس تلفنی بگیرد و به وکیل مدافع او نیز خبر دادند که دیوان عالی کشور حکم اعدام سامان نسیم را نقض و دستور دادرسی مجدد صادر کرده است.^{۱۱}

قانون مجازات اسلامی هنوز سنگسار را به‌عنوان یکی از روش‌های اعدام مقرر کرده است. در طول سال حداقل دو حکم سنگسار صادر شد، اما هیچ موردی از اجرای اعدام به روش سنگسار طی سال گزارش نشد.

---

^۱ ایران: یک فیلمساز پس از دادرسی ناعادلانه به زندان محکوم شد: مصطفی عزیزی (MDE 13/2272/2015)؛ ایران: یک زوج به اتهامات مرتبط با امنیت ملی به زندان محکوم شدند (MDE 13/2520/2015)

^۲ ایران: احکام سنگین زندان برای دو فعال زن، منعکس کننده بی‌عدالتی فراگیر است (News story, 2 June)

^۳ ایران: فعال سرشناس سندیکایی غیرقانونی بازداشت شده است: اسماعیل عبدی (MDE 13/2208/2015)

^۴ ایران: مرگ فعال سندیکایی باید باعث اقدام برای مقابله با شرایط تأسفبار زندان ها شود (MDE 13/2508/2015)

^۵ ایران با اجرای مجازات «به‌شدت ظالمانه» قصاص چشم مردی را عامدانه کور کرد (News story, 5 March)

^۶ ایران انگشتان دو مرد را در اقدامی تکان‌دهنده و ظالمانه قطع کرد (MDE 13/1998/2015)

^۷ ایران: اصلاحات عقب‌گرایانه بار دیگر حق برخورداری از دادرسی عادلانه را تضعیف کرد (MDE 13/1943/2015)

^۸ ایران: فعالان متهم به «سوزاندن پرچم» شکنجه شدند (MDE 13/2110/2015)

^۹ ایران: محمد علی طاهری به اعدام محکوم شد (MDE 13/2245/2015)

^{۱۰} ایران: دستگیری‌های گسترده فعالان عرب اهوازی (News story, 28 April)

^{۱۱} ایران: محل کودک-مجرم محکوم به اعدام پنج ماه پس از تاریخ تعیین شده برای اجرای اعدام معلوم شد (News story, 13 July)